

XÂY DỰNG MÔ HÌNH TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ CẤP TỈNH

TS. ĐOÀN TRANH

ĐẠI HỌC DUY TÂN

Có nhiều mô hình tăng trưởng kinh tế khác nhau được các nhà kinh tế đề xuất dựa vào đặc điểm tự nhiên, kinh tế, xã hội của mỗi quốc gia. Ngay cả mô hình tăng trưởng kinh tế phù hợp cho một quốc gia, không có nghĩa nó sẽ phù hợp với một địa phương của quốc gia đó. Bài viết nghiên cứu các mô hình tăng trưởng khác nhau để từ đó đi tìm những gợi ý cho mô hình tăng trưởng phù hợp cho địa phương cấp tỉnh của Việt Nam.

1. Mối quan hệ giữa địa phương và trung ương

Nếu xem xét nền kinh tế của một quốc gia như một hệ thống hoàn chỉnh, thì kinh tế ở mỗi thành phố, tỉnh được coi như một phân hệ. Nền kinh tế của một địa phương một mặt phụ thuộc vào sự chi phối của kinh tế trung ương như vốn đầu tư, lãi suất, thị trường, các văn bản pháp luật về kinh tế, các nguồn lực, tài nguyên của đất nước..., mặt khác kinh tế địa phương còn phụ thuộc rất nhiều vào các đặc điểm điều kiện tự nhiên, xã hội, vị trí địa lý... của địa phương, nên kinh tế địa phương có tính độc lập tương đối.

2. Mối quan hệ giữa các ngành, các yếu tố trong cấu trúc kinh tế - xã hội địa phương

Cơ cấu nền kinh tế Việt Nam theo ba nhóm ngành lớn: nhóm ngành nông - lâm - ngư nghiệp, nhóm ngành công nghiệp - xây dựng, nhóm ngành dịch vụ. Cơ chế quản lý của Việt Nam vừa theo ngành, vừa theo lãnh thổ, do đó khi phân tích phải coi các

ngành, các yếu tố vừa là một bộ phận của hệ thống trong phạm vi quốc gia, vừa là chính thể với nét đặc thù riêng.

3. Mối quan hệ tương tác giữa phân hệ kinh tế địa phương với siêu hệ: kinh tế

- xã hội của địa phương

- Các yếu tố ảnh hưởng đến tăng trưởng của nền kinh tế rất rộng bao gồm các nhân tố kinh tế và các nhân tố phi kinh tế như: đặc điểm văn hoá - xã hội, các thể chế kinh tế - chính trị - xã hội, nhân tố dân tộc, nhân tố tôn giáo.

- Về cơ chế chính sách, ngoài việc tuân thủ theo các chính sách của trung ương, địa phương còn ban hành các văn bản hướng dẫn thực hiện cụ thể các chủ trương chính sách của trung ương tại địa phương, nhằm thúc đẩy phát triển kinh tế tại địa phương, đặc biệt là các chính sách nhằm phát triển kinh tế địa phương như thu hút đầu tư, thu hút nhân tài, giải phóng mặt bằng ...

- Ngoài ra các yếu tố xã hội thì truyền thống địa phương, nghề truyền thống, tính cách con người, giáo dục đào tạo của địa phương cũng là những yếu tố đặc thù ảnh hưởng lớn tới sự phát triển kinh tế của địa phương.

4. Các mô hình kinh tế và hệ thống dữ liệu trong phân tích kinh tế - xã hội địa phương

Để có thể có những phân tích định lượng và dự báo đáng tin cậy, điều kiện tiên quyết là phải xác lập được các mô hình phản ánh những yếu tố và các quan hệ cơ bản liên quan đến đối tượng phân tích và dự báo. Đồng thời với nó, phải có hệ thống dữ liệu về các đối tượng trên làm cơ sở để sử dụng các phương pháp định lượng.

Hiện nay có rất nhiều mô hình lý thuyết để dự báo kinh tế, mỗi mô hình đều có ưu, khuyết điểm. Vì vậy, khi sử dụng các mô hình này phải căn cứ vào điều kiện, đặc điểm của đối tượng, từ đó lựa chọn các mô hình phù hợp nhất, đáp ứng yêu cầu, mục đích của nghiên cứu.

Trong quản lý và điều khiển thì thông tin là cơ sở quan trọng, vì vậy nếu thiếu thông tin thì việc áp dụng mô hình để phân tích dự và báo sẽ không đạt kết quả. Từ mô hình lý thuyết, cần “ráp” những thông tin, dữ liệu ban đầu vào để tiến hành lượng hoá và phân tích các mối quan hệ trong mô hình (các biến kinh tế). Thông tin cho việc xây dựng mô hình dự báo phát triển kinh tế - xã hội là hệ thống cơ sở dữ liệu kinh tế - xã hội bao gồm các dữ liệu về kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội, các nguồn lực và tình hình phân bố, sử dụng các nguồn lực, mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội địa phương, mối quan hệ với kinh tế trung ương của địa phương. ⁽¹⁾

Nhìn chung hệ thống dữ liệu của các địa phương còn nhiều bất cập. Theo đánh giá sơ bộ, hệ thống dữ liệu còn các nhược điểm cơ bản sau đây:

- Hệ thống số liệu của tỉnh và trung ương không khớp nhau, không đồng bộ và thiếu nhất quán.
- Các ngành có thống kê theo ngành, do đó số liệu của ngành và của tỉnh có những yếu tố không phù hợp với nhau. Bởi vì các tỉnh thống kê không hết các ngành, đồng thời các ngành lại ít khi quan tâm đến số liệu cấp địa phương.

¹ Nguyễn Duy Thục: “Mô hình tăng trưởng kinh tế địa phương và áp dụng cho tỉnh Bình Định”. Luận án tiến sĩ kinh tế.

- Cũng vì việc thống kê tính toán giữa địa phương và trung ương phối hợp thiếu đồng bộ nên dẫn đến số liệu giữa hệ thống quản lý ngang và hệ thống quản lý dọc vừa chồng chéo vừa thiếu sót.

Vì vậy, cần có những phương pháp xử lý thích hợp nguồn dữ liệu này để có thể định dạng và ước lượng các mô hình lý thuyết. Đối với dự báo ở cấp địa phương, mô hình thường được dùng là các hàm sản xuất để mô tả phía cung, mô hình tăng trưởng đơn giản (Harrod-Domar, Solow-Swan), các bảng SNA địa phương, mô hình kinh tế lượng theo lĩnh vực, theo ngành...